

CRISTINA CALDERER

PARLEM-NE

J. Cabré: el Pamano (2/2)

JOAN SOLÀ

Es vaig dir que la novel·la *Les veus del Pamano* reflecteix aspectes de la llengua actual del carrer. Ho veiem, per exemple, en casos com ara la construcció condicional amb *com* («*com m'assabenti* que l'estàs rondant, et mato») o en la manca de verb subordinat en les perífrasis amb *deixar* («—No l'heu anat a veure? —No ens *deixen*»), tots dos d'influència castellana. Trobem aquí també casos d'ús del verb *estar* que dècades enrere els més primmirats no volien acceptar, però els novel·listes ja deien que no hi veien gaire solució: «*estava* tan guapíssima l'Elisenda, aquella tarda plujosa de desembre», «Li va pegar un parell de cops i no va *estar* dolç en cap moment». La pressió d'aquesta llengua es fa més visible en el terreny lèxic i fraseològic, especialment, esclar, en l'argot: «un inspector *capullo*», «Que et creus que m'inventaria una cosa així, *carinyo*?», «això és que [la senyora] ha tingut un mal *polvo*», «una dona se li havia instal·lat al cotxe *tan panxa*» o fer una cosa *d'una sola tacada*. I en l'ús d'alguna altra paraula difícil d'esquivar, com *pijo* o *mal rotllo*. En fraseologia s'ha arribat a fer general l'expressió *fugida endavant*, i aquí hi trobem també altres casos com «Hi ha tons [de veu] que no admeten *volta de*

full» o *per si les puces*. Un altre detall molt poc trobable en els manuals auxiliars són certes el·lipsis que a mi em semblen no genuïnes: «i el Quique esbufegava *quanjo*» (quan ho feia jo), «no tenien l'honor de gaudir de la seva intimitat. I la Cecília Báscones *la que menys*» (la que en tenia menys). Entre els ensopecs coneguts hi ha la construcció superlativa «ella, la dona més intel·ligent que no he conegut mai», on hi sobra el *no*.

Entre els innumbrables aspectes positius esmentaré el recurs estilístic al parlar de la vall d'Àssua: «Diguen lo que diguen. Estàvom separats», «M'agrada que patisques per jo». O bé a algun artifici gràfic per caracteritzar un personatge: «va venir a parar akí perkè era amik del Pako Burés. Del poble, krekk». O les originalitats amb què l'autor ens sorprèn sovint: «El gat es dirà *Nossecometdius*», «comptava les bigues de les golfes per *nosequantena* vegada» (amb la vacil·lació *nosse-/nose-*). La puntuació és sempre un aspecte difícil en una novel·la on es barregen el llenguatge directe amb l'indirecte i les diferents maneres de parlar. Un dels casos ben puntuats aquí són les dislocacions o extraposicions d'elements: «Ni la remor del riu, *no se sentia*», «On és, *el pare?*», «Per què, *no ho vols?*».

Deixo estar els detalls, que en aquesta obra s'integren hàbilment en una llengua de gran qualitat, de gran força expressiva, clara i natural. Escoltem el moment que l'Elisenda, pal de pallar de la novel·la, perd definitivament la vista: «Un dimecres de finals d'agost, l'Elisenda Vilabré es va llevar com sempre a dos quarts de set del matí i es va estranyar que la llum de l'alba no taqués les cortines. Va encendre el llum de la tauleta i de bon començament va pensar que se n'havia anat la llum. Palpà la bombeta i notà que s'estava escalfant. Feia setmanes que ja no llegia, que no podia fixar la vista [...], que palpava les coses i les decisions [...]. Aquest dimecres de finals d'agost a dos quarts de set del matí, va apagar el llum inútil i s'estirà un altre cop, de cara al sostre invisible. Respirà fondo i es va disposar a penetrar serenament en el món de les ombres eternes». O aquest altre fragment: «M'agradaria moltíssim saber per què una mestra grisa, amb problemes de pit, amb problemes de fill, amb problemes de marit i amb problemes de pes, s'està convertint en un detectiu que ensuma el rastre d'un heroi imprecís, o potser d'un malvat, i qui deu ser la dona que m'ha pres la felicitat. Per què».*

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Lo lo?

Un dels bons llibres d'aquest Sant Jordi és *Això del català*, d'Albert Pla Nualart (Columna). El responsable del model de llengua que ha anat forjant aquest diari hi fa un seguit de consideracions sobre la possibilitat de reformar alguns aspectes crítics de la normativa. Potser el cas que crida més l'atenció és el del *lo* neutre, documentat des del segle XVI. El *lo*, sí, però no pas com a "tot lo dia" ponentí, sinó com a "esmena tot *lo* incorrecte". Naturalment, un segle de tenir-lo (*lo lo*) proscrit pesa tant que no podem pretendre passar de la proscripció a la prescripció d'una revolada, però la decisió fabriana de deixar-lo (*lo lo*) al marge de la normativa ha estat negativa. Un exemple em bastarà per justificar-ho. L'any 2003 vaig traduir un excel·lent llibre d'aforismes del físic Jorge Wagensberg del castellà al català: *Si la natura és la resposta, quina era la pregunta?* (Tusquets). Vaig topiar amb la paret del *lo* en desenes d'aforismes. El número 10 fa: "*Lo real se nutre de lo probable*". Què me'n diuen? D'entre els diversos subterfugis que ens permetem, vaig triar el més proper al *lo* proscrit: "*Allò real es nodreix d'allò probable*". Uf. És *allò* del català.*

L'ULL DE L'AGULLA

DANIEL BOADA

